

УДК 327(55:569.1)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.60.34>

СИРІЯ В СИСТЕМІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ІРАНУ: АДАПТАЦІЯ ДО НОВОЇ БЕЗПЕКОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Алла Захарченко

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
кафедра міжнародних відносин
вул. Всеволода Змієнка, 2, 65082, м. Одеса, Україна*

Крістіна Мартинюк

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
кафедра міжнародних відносин
вул. Всеволода Змієнка, 2, 65082, м. Одеса, Україна*

Стаття присвячена аналізу наслідків зміни політичного режиму в Сирії для Ірану та адаптації іранської регіональної стратегії до нової безпекової реальності на Близькому Сході. Метою дослідження є визначення ролі Сирії в іранській доктрині «асиметричної оборони», яка є ключовим елементом зовнішньополітичної та безпекової політики ІРІ.

Ісламська Республіка Іран завжди прагнула забезпечити свої геополітичні інтереси через застосування концепції «асиметричної оборони». Цей підхід включає використання проксі-війн, підтримку партизанських угруповань та інших асиметричних методів боротьби для мінімізації ризиків прямого зіткнення з сильнішими супротивниками, такими як США, Ізраїль і Саудівська Аравія. Центральне місце у цій системі посідала Сирія, яка слугувала ключовим транзитним хабом для підтримки ліванської «Хізбалли» та інших антиізраїльських акторів, що входили до так званої «осі опору».

Ескаляція палестино-ізраїльського конфлікту у 2023 році, а також інтенсифікація бойових дій між Ізраїлем та «Хізбаллою» призвели до загального підвищення рівня напруги у регіоні та сприяли активізації ізраїльських операцій проти іранських позицій у Сирії та Лівані. Як наслідок, була значною мірою зруйнована командно-логістична інфраструктура ІРІ. Крах режиму Башара Асада в грудні 2024 року ознаменував стратегічну поразку Ірану на сирійському напрямку, поставивши перед Тегераном необхідність перегляду підходів до забезпечення свого впливу в регіоні.

У статті розглядаються можливі сценарії перегляду Іраном своєї регіональної стратегії. Очікується, що вона поєднуватиме використання асиметричних інструментів впливу із формуванням ситуативних альянсів, спрямованих на відновлення втрачених позицій. В умовах глибоких змін у системі регіональної та глобальної безпеки Іран посилюватиме співпрацю з Росією і Китаєм як засіб протидії зовнішньому тиску, особливо з боку США, одночасно адаптуючи свою зовнішню політику до нових викликів та власних обмежених ресурсів.

Ключові слова: Іран, Сирія, зовнішньополітична стратегія, безпека, проксі-мережа, ХАМАС, «Хізбалла».

Постановка проблеми. Стратегія проксі-війн Ірану є ключовим інструментом його регіональної політики, спрямованою на посилення впливу на Близькому Сході через формування так званого «шиїтського півмісяця». Тегеран активно залучає проксі-групи, що діють у Сирії, Лівані, Іраку та Ємені, для досягнення національних інтересів, зокрема щодо протистояння США та їхнім регіональним партнерам. Сирія відігравала особливу роль як стратегічний військовий плацдарм, що забезпечував Ірану логістичні можливості для підтримки проксі-груп в Лівані та Секторі Гази, а також постійну військову присут-

ність в регіоні. Однак, ескалація палестино-ізраїльського конфлікту та зміна політичного режиму в Сирії створюють нові та складні безпекові виклики для Ірану, що вимагає аналізу та переоцінки його регіональної стратегії. Послаблення позицій ІРІ та втрата Сирії значно ускладнюють для Тегерану постачання військової допомоги Росії, що, у свою чергу, матиме потенційний вплив на здатність РФ продовжувати військові дії проти України.

Формулювання мети статті. Метою статті є аналіз наслідків зміни політичного режиму в Сирії для Ірану та адаптації іранської регіональної стратегії до нової безпекової реальності на Близькому Сході. Ця мета реалізується шляхом виконання наступних завдань: дослідити концепцію «асиметричної оборони» та її застосування в іранській регіональній стратегії; визначити роль Сирії в системі безпеки ІРІ; окреслити основні причини падіння режиму Башара Асада та його наслідки для Тегерану; проаналізувати потенційні напрямки розвитку іранської стратегії в умовах регіональних трансформацій.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження ґрунтується на різноманітних першоджерелах, серед яких слід виділити виступи аятоли Алі Хаменеї, опубліковані на офіційному сайті лідера ІРІ [13]; інтерв'ю старшого командира КВІР Бехруза Есбаті [8] та міністра закордонних справ ІРІ Аббаса Арагчі [16]; офіційні заяви президента США Д. Трампа [6]. Також в роботі були використані заяви МЗС Ірану стосовно подій у Сирії [11; 18].

Загальна проксі-стратегія Ірану розглядається в роботах американських та європейських дослідників, зокрема, наукового співробітника Шведського інституту міжнародних відносин Р. Парсі [15], аналітиків RAND Corporation А.М. Табатабай, Дж. Мартіні та Б. Вассер [19], а також експертів Ж. Барнс-Дейсі, директора програми Близького Сходу та Північної Африки Європейської ради з міжнародних відносин, та Х. Азізі, запрошеного наукового співробітника Німецького інституту міжнародних та безпекових справ (SWP) [2]. Питання можливої трансформації політики Ірану досліджують наступні науковці: експерт з Інституту зовнішньої політики США М.А. Салех [17], професорка Н. Граєвські з Гарвардського центру Белфера [9], експерт Вашингтонського інституту близькосхідної політики Р. Такейх [20], оглядачі The New York Times Ф. Фасіхі, Р. Бергман [7] та інші. Серед іранських дослідників слід зазначити професорів університету Тарбіат Модарес (Тегеран) А.Х. Вазіріана та З. Фархаді [22].

З огляду на новизну цієї проблематики, вона ще не отримала широкого висвітлення в українській історіографії. Окремі аспекти падіння режиму Асада та його наслідки були досліджені українським експертом А. Ганоцьким [1].

Виклад основного матеріалу. З моменту свого заснування Ісламська Республіка Іран сформувала оборонну доктрину, спрямовану на подолання військових обмежень у протистоянні зі США та ключовими регіональними суперниками, такими як Ізраїль і Саудівська Аравія. Досвід затяжної війни з Іраком зміцнив переконання Тегерана у тому, що відкритий збройний конфлікт з іншими державами є вкрай небажаним. Замість цього, Іран зробив ставку на розбудову мережі збройних формувань у межах концепції «випереджальної оборони», яка дозволяє зменшити ризики перенесення бойових дій на власну територію завдяки розміщенню підконтрольних угруповань поблизу кордонів супротивників [15]. В межах цієї доктрини Іран використовує широкий спектр асиметричних засобів, зокрема ведення проксі-війн, підтримку партизанських рухів, інформаційно-пропагандистські кампанії та кібератаки [2]. Такий підхід спрямований на виснаження військових і політичних ресурсів його опонентів, що дозволяє Тегерану просувати власні геополітичні інтереси навіть в умовах значної асиметрії сил.

Сирія традиційно посідала центральне місце у геополітичних розрахунках Ірану, будучи важливим елементом концепції «осі опору». Дана концепція передбачала під-

тримку Іраном уряду Башара Асада, а також фінансування та координацію діяльності різних збройних угруповань: ліванської «Хизбалли», іракських шіїтських ополченців, єменських хуситів, палестинських ХАМАСу та «Ісламського джихаду».

Відповідно до іранської концепції «стратегічної глибини», що охоплює територію аж до Середземного моря, Сирія виконувала роль головного форпосту для Тегерана, забезпечуючи безперервний зв'язок із ліванською «Хизбаллою» та палестинськими проксі-групами, які виступають ключовою силою в боротьбі проти Ізраїлю. Контроль над південними районами Сирії надавав Тегерану можливість ефективно координувати військову присутність, а також забезпечувати логістичне сполучення для транспортування бойовиків, озброєння та матеріально-технічного забезпечення [2]. Це значно підвищувало боєздатність і оперативні можливості іранських сил та їхніх проксі, зміцнюючи вплив Тегерану на Близькому Сході та створюючи додатковий тиск на Ізраїль.

Сирійська громадянська війна зіграла суттєву роль у вдосконаленні проксі-можливостей Ірану. Сирія фактично виступала тренувальним майданчиком для іранських проксі-структур. Спочатку Тегеран залучив вже існуючі сили, такі як ліванська «Хизбалла» та іракські шіїтські парамілітарні угруповання, зокрема, «Асаїб Ахль аль-Хак», «Катаїб Хизбалла» та організація «Бадр». А з 2014 року з'явилися нові групи іноземних бійців, які стали частиною стратегії Ірану: афганська Бригада Фатіміюн та пакистанська Бригада Зайнабіюн. Дві категорії іранських проксі в Сирії показали різні можливості: останні не мали тих навичок і ресурсів, як ліванські та іракські проксі, що знижувало їхню ефективність на полі бою. Водночас, їхнє розгортання було менш витратним для Ірану та «Хизбалли», які використовували ці групи для більш ризикованих операцій [19].

Станом на 2023–2024 роки війська Башара Асада контролювали близько двох третин території Сирії. Поступово відновлювався процес дипломатичної реінтеграції країни, зокрема відновлення її членства в Лізі арабських держав (ЛАД). Ці обставини вказували на фактичну перемогу режиму Асада у громадянській війні [1]. Втім, загострення конфлікту між Ізраїлем та ХАМАСом внесло корективи в регіональний баланс сил.

Війна в Газі, що розпочалася восени 2023 року, дестабілізувала ситуацію у Леванті та суттєво підвищила ризик прямого збройного конфлікту між Іраном та Ізраїлем. ІРІ та її союзники надали обмежену, однак важливу, військову підтримку ХАМАСу, намагаючись посилити тиск на Ізраїль, закликаючи до припинення вогню та відволікаючи військові ресурси Тель-Авіву. Ліванська «Хизбалла» стала головною ланкою цієї стратегії, поступово загострюючи конфлікт з Ізраїлем.

У 2024 році Іран зіткнувся з помітною ерозією свого командування та контролю в Сирії. Ще в грудні 2023 року ізраїльський авіаудар по Дамаску вбив Сейєда Разі Мусаві, старшого радника КВІР і ключову фігуру в просуванні іранських інтересів в Сирії. 1 квітня 2024 року ізраїльські винищувачі F-35 обстріляли консульський відділ посольства Ірану в Дамаску, убивши семеро іранських офіцерів [10].

Поряд із цими втратами, серйозного удару зазнало керівництво «Хизбалли». 27 вересня 2024 року в рамках операції «Північні стріли» Ізраїль ліквідував лідера «Хизбалли» Хасана Насраллу. Це стало кульмінацією кампанії, внаслідок якої було ліквідовано багато високопоставлених членів цього угруповання [3]. Ізраїль також знищив великі запаси озброєнь і зруйнував логістичні шляхи, якими Іран постачав зброю до Лівану. В результаті, велику частину бойовиків «Хизбалли», які залишалися в Сирії, було відкликано до Лівану, що послабило оборонний потенціал Сирійської арабської армії (САА) Асада в районі Алеппо, де повстанці розпочали свій наступ [1]. Таким чином, увага Ірану була зосереджена на ескалації конфронтації з Ізраїлем, яка набирала обертів і ставала

дедалі небезпечнішою. Зміщення фокусу ІРІ спричинило послаблення її проксі-мережі на інших напрямках, зокрема, в Сирії.

Поки Тегеран намагався знайти баланс між демонстрацією сили та уникненням відкритої війни з Тель-Авівом, повстанці, під командуванням угруповання Хаят Тахрір аш-Шам (ХТШ), 27 листопада розпочали наступ на північному заході Сирії. До 7 грудня вони дісталися до Хомса, що дозволило їм перерізати важливу трасу, яка з'єднує Дамаск з узбережжям, де знаходилася алавітська спільнота, що підтримувала режим. 8 грудня опозиційні сили увійшли до Дамаска, зустрівши мінімальний опір через відсутність підкріплень у місті та швидкий розпад урядових оборонних позицій. Фінальним акордом стала втеча Башара Асада приватним рейсом до Москви того ж дня [21].

Реакція Тегерана на ситуацію в Сирії змінювалася в залежності від розвитку подій на місці. Спочатку міністр закордонних справ Ірану Аббас Арагчі, який напередодні повалення режиму Асада відвідав Дамаск, Багдад і Доху для консультацій щодо Сирії, підтвердив повну відданість Тегерана своєму сирійському союзнику. Перед падінням режиму, Арагчі неодноразово називав наступ ХТШ «американсько-сіоністським трюком», спрямованим на подальшу дестабілізацію ситуації в регіоні, особливо на фоні наслідків ізраїльської війни в Газі [16]. Водночас, вже 6 грудня Іран почав евакуацію свого військового командування та персоналу з Сирії, сигналізуючи про свою неспроможність підтримати президента Асада на тлі відновлення повстанського наступу [7]. Ці дії засвідчили неготовність Тегерана підтримувати довготривалі військові зобов'язання в умовах наростаючої невизначеності і небезпеки для самого Ірану.

Втрата одного з ключових союзників матиме суттєві наслідки для Ірану, зокрема, в контексті змін у балансі сил на Близькому Сході. «Вісь опору», яку Тегеран формував впродовж десятиліть, зазнає значного ослаблення. Для ІРІ це підриває його багаторічну стратегію домінування в Леванті, що може бути використано його противниками.

З огляду на ці обставини старший командир КВІР Бехруз Есбаті 7 січня 2025 р. визнав, що падіння сирійського режиму стало «дуже поганою поразкою» для Тегерана, що різко контрастує з офіційною позицією ІРІ. Есбаті підкреслив напружені відносини між Іраном та режимом Асада, зокрема через відмову Дамаска активніше залучитися до конфронтації з Ізраїлем. Він також наголосив, що «Росія була одним із факторів розпаду Сирії Асада» через її бездіяльність. Попри цю невдачу, Есбаті заявив про намір Тегерана зберегти свій вплив у Сирії, натякаючи на можливі спроби активізувати підпільні повстанські мережі [8].

У цьому контексті зміна уряду в Сирії може створити нові можливості для зовнішнього впливу на фоні боротьби різних фракцій за владу та ресурси. Як зазначає професор Мохаммед Саліх, сирійські курди, які протистоять турецькому впливу в регіоні, можуть стати одним із таких акторів. Ідея про надання підтримки Сирійським демократичним силам (СДС) все частіше обговорюється в політичних колах Ірану. Хоча СДС раніше не орієнтувалися на Тегеран, зростання атак з боку Туреччини може змусити їх переглянути свої пріоритети. Професор також вважає, що у випадку маргіналізації алавітів у новій політичній ситуації в Сирії, Іран може використати давні зв'язки з цією громадою задля просування свого впливу [17].

Схожу точку зору висловлює й професорка Ніколь Граєвські, співробітниця Гарвардського центру Белфера. Вона вважає, що здатність Ірану співпрацювати з сунітськими групами може призвести до формування більш прагматичних альянсів, зокрема, на основі спільного протистояння Ізраїлю. Це особливо актуально з огляду на те, що ізраїльтяни захопили демілітаризовану буферну зону, встановлену угодою про розмежування 1974 року

на півдні Сирії. До того ж, хоча «вісь опору» серйозно ослабла, вона не була повністю знищена. Іракські шиїтські збройні формування все ще залишаються активними та міцно інтегрованими в політичні та безпекові інститути Іраку [9]. Відповідно, вплив Ірану наразі є значно меншим та обмежується переважно регіоном Перської затоки, однак стверджувати про розвал іранської проксі-мережі ще зарано.

Одним із потенційних варіантів розвитку подій розглядається також співпраця Ірану з новою владою Сирії. Тегеран може знайти способи взаємодії з адміністрацією ХТШ, як він це раніше зробив в Афганістані, налагодивши відносини з режимом Талібану. Крім того, ще до падіння режиму Асада лідери ХТШ пропонували Ірану співпрацю на основі «ісламських принципів» [4]. Такі дії свідчать, зокрема, про намір ХТШ використати іранську підтримку для посилення власного впливу в Сирії.

Після зміни влади в Сирії МЗС Ірану виступило із заявою, що закликала до «національного діалогу» та формування «інклюзивного уряду», підкреслюючи необхідність кооперації з новими сирійськими владними структурами [18]. На початку березня цього року, реагуючи на нестабільність у країні, МЗС ІРІ звернулося до Дамаску із заявою про «створення необхідних умов для мирного співіснування», а також «необхідності збереження територіальної цілісності та єдності Сирії». Іран переконаний, що нестабільність в Сирії сприяє «підбурливим діям третіх сторін, особливо сіоністського режиму» [11]. З огляду на ці заяви, співпраця Тегерану з ХТШ виглядає можливою, особливо з урахуванням ізраїльського фактору та прагматизму іранської зовнішньої політики.

Наразі важко спрогнозувати як іранські лідери реагуватимуть на ці виклики в довгостроковій перспективі. Однак у найближчий період Тегеран, ймовірно, зосередиться на зміцненні своєї присутності в Іраку та Ємені для компенсації втрат і перенесення центру тяжіння «осі опору» на схід. Це, зокрема, може привести до збільшення підтримки іракських лідерів, попри те, що частина з них прагне забезпечити незалежність своєї країни від іранського впливу. Також посиляться роль єменських хуситів як однієї із найактивніших сил в «осі опору» [5].

Іранські професори Зейнаб Фархаді та Амір Хоссейн Вазіріан висловлюють побоювання щодо стрімкого зростання ролі Туреччини на фоні ослаблення регіональних позицій Ірану. Завдяки успіхам у Сирії, Туреччина активно зміцнює свою позицію ключового гравця на Близькому Сході. Реакція Анкари на напад хуситів на анатолійський корабель 19 листопада 2024 року також вказує на можливу зміну її позиції, з потенційним наближенням до зусиль США та Ізраїлю в протистоянні атакам хуситів. На думку іранських експертів, якщо Саудівська Аравія підтримає таку ініціативу, це може свідчити про можливі зміни у регіональному балансі сил [22]. Така ситуація ставить Іран перед вибором: чи намагатися зберегти відносно стабільні зв'язки з Туреччиною, чи виступити проти неї, зокрема, на сирійському театрі.

Слід також наголосити, що втрата Іраном частини свого регіонального впливу може спонукати його до перегляду стратегії в інших сферах оборони, насамперед, в галузі ядерних технологій. Хоча Тегеран офіційно заперечує прагнення отримати ядерну зброю, аналітичні звіти ООН свідчать, що Іран має достатньо високозбагаченого урану для виготовлення шести одиниць ядерної зброї [14]. На тлі зменшення ролі інших механізмів стримування, значення ядерної компоненти для Ірану у лобюванні своїх інтересів лише зростатиме.

Американський експерт Рей Такейх підкреслює, що верховний лідер ІРІ Алі Хаме-неї традиційно діє обережно під час подібних криз [20]. Це, зокрема, пояснює заяву іранської місії в ООН 9 березня цього року про можливість переговорів зі США [12]. Проте, за

словами Такейха, така риторика скоріше є спробою захистити ядерну інфраструктуру, ніж реальним наміром укласти угоду. Так, через кілька днів після цієї заяви, реагуючи на лист від адміністрації Д. Трампа, аятола Хаменеї категорично заперечив можливість діалогу, заявивши, що не отримував жодного листа і вважає це маніпуляцією. Він наголосив, що США не виконують своїх зобов'язань, і що ІРІ не погодиться на обмеження своїх оборонних можливостей та ракетної програми. Водночас він підкреслив, що у разі атаки на ядерні об'єкти країна «готова завдати удару у відповідь», зазначивши, що хоча Іран «не прагне війни», він не вагатиметься у питаннях власного захисту [13].

Нещодавнє загострення напруженості між Іраном та адміністрацією Д. Трампа у зв'язку з нападами хуситів на морські судна демонструє рішучість дій США, якщо Іран продовжуватиме дестабілізувати ситуацію в регіоні через свої проксі-групи. 17 березня Д. Трамп попередив, що Іран нестиме відповідальність за кожний напад хуситів на міжнародні судноплавні шляхи. США вже завдали ударів по 30 цілях у Ємені, що стало найбільшим військовим втручанням в регіоні з моменту повернення Д. Трампа до Білого дому. Американський президент також попередив, що наслідки для Тегерану будуть «жахливими» і Сполучені Штати можуть застосувати «велику силу, яка не обмежуватиметься лише відповіддю хуситам» [6]. Враховуючи це, Іран, схоже, намагатиметься уникати прямого конфлікту зі США, шукаючи баланс між відновленням своїх позицій у регіоні та періодичними заявами про потенційну готовність до дипломатичних контактів із Вашингтоном.

Виходячи за рамки близькосхідного регіону, Тегеран ймовірно спробує розширити партнерство з Росією та Китаєм, щоб підтримати свої геополітичні амбіції. Дана тенденція стала очевидною після підписання «Договору про всеосяжне стратегічне партнерство між Іраном і Росією» в січні 2025 р., обговорення якого тривало три роки. Ця угода стала другою у своєму роді після стратегічного партнерства між Іраном і Китаєм, яке було оформлене в березні 2021 р. [23]. Поглиблення співпраці з Росією і Китаєм дозволяє Тегерану розширювати простір для маневру. Водночас, ризик ескалації конфлікту зі США може у перспективі сприяти поверненню до переговорного процесу із Заходом.

Висновки. Сирія відігравала для Ірану ключову геополітичну роль, будучи стратегічним союзником у Леванті та критично важливим логістичним коридором. Однак зміна тактичних пріоритетів Тегерану призвела до послаблення іранської присутності в Сирії, що вплинуло на стрімке падіння сирійського режиму та фактичну втрату Іраном контролю над країною. Ця обставина здатна серйозно похитнути позиції ІРІ в близькосхідному регіоні, що, зокрема, може призвести до непрямих наслідків для динаміки російської війни проти України, враховуючи тісну військову співпрацю між Москвою та Тегераном.

З огляду на прагнення Ірану зберегти та посилити свою політичну вагу в регіоні, можна сформулювати декілька можливих сценаріїв розвитку його регіональної стратегії. По-перше, зміна режиму в Сирії відкриває нові можливості для зовнішнього впливу в регіоні. Іран може використати цю ситуацію для повернення своєї присутності в Сирії через підтримку Сирійських демократичних сил (СДС) та інших регіональних гравців, зокрема алавітів, на тлі зростаючої активізації Туреччини. Іран також здатний налагодити стратегію прагматичної співпраці з угрупованням ХТШ, особливо в контексті спільного протистояння Ізраїлю. По-друге, в умовах послаблення свого впливу в Сирії, Тегеран, ймовірно, зосередиться на посиленні своєї присутності в Іраку та Ємені. Це дозволить мінімізувати втрати і переорієнтувати стратегічний баланс «осі опору» на схід. По-третє, Іран буде змушений переглянути свою оборонну стратегію в контексті послаблення впливу традиційних механізмів стримування. Потенційно, це може стати стимулом для ІРІ до відновлення діалогу зі США, зокрема, в контексті укладення нової версії ядерної угоди.

Нарешті, Іран продовжуватиме поглиблювати стратегічне партнерство з Росією та Китаєм, що дозволить йому зміцнити свій геополітичний вплив та підвищити здатність протистояти зовнішньому тиску, насамперед, з боку Сполучених Штатів. Водночас, з урахуванням мінливого регіонального ландшафту Тегерану доведеться адаптувати свою зовнішню політику до нових реалій, балансуючи між власними амбіціями та фактичними можливостями.

Список використаної літератури

1. Ганоцький А. Падіння режиму Башара Асада: що чекає на Сирію у майбутньому? *Аналітичний центр Adastra*. 2025, January 11. URL: <https://adastra.org.ua/blog/padinnya-rezhimu-bashara-asada>
2. Azizi H., Barnes-Dacey J. Beyond Proxies: Iran's Deeper Strategy in Syria and Lebanon. *European Council on Foreign Relations*. 2024, June 5. URL: <https://ecfr.eu/publication/beyond-proxies-irans-deeper-strategy-in-syria-and-lebanon/>
3. Byman D., Jones S., Palmer A. Escalating to War between Israel, Hezbollah, and Iran. *Center for Strategic and International Studies*. 2024, October 4. URL: <https://www.csis.org/analysis/escalating-war-between-israel-hezbollah-and-iran>
4. Cafiero G. What Roles Will Russia and Iran Play in Post-Assad Syria? *The Stimson Center*. 2025, January 29. URL: <https://www.stimson.org/2025/what-roles-will-russia-and-iran-play-in-post-assad-syria/>
5. Carl N. The Reshaping of Iran's Axis of Resistance. *Institute for the Study of War*. 2024, December 10. URL: <https://www.understandingwar.org/backgrounder/reshaping-iran's-axis-resistance>
6. Donald J. Trump Posts from His Truth Social (repost from Truth Social). *X (Twitter)*. 2025, March 17. URL: <https://x.com/TrumpDailyPosts/status/1901658616790454708>
7. Fassihi F., Bergman R. Iran Begins to Evacuate Military Officials and Personnel From Syria. *The New York Times*. 2024, December 6. URL: <https://www.nytimes.com/2024/12/06/world/middleeast/iran-syria-evacuation.html>
8. General Aftabati, a Senior Commander of the IRGC, Talks about How Bashar al-Assad's Regime Collapsed Due to the Collapse of the Economy and Corruption. *Abdi Media*. 2025, January 7. URL: <https://abdimedia.net/podcast/listen-uncensored-file-revelations-and-above-controversial-remarks-general-aftabati-one>
9. Grajewski N. Why Did Iran Allow Bashar al-Assad's Downfall? *Carnegie Middle East Center*. 2024, December 9. URL: <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/12/why-did-iran-allow-assads-downfall?lang=en>
10. Hafezi P., Bassam L., Al-Khalidi S., Williams D. Iran Embassy Strike Shows Israel's Growing Reach as Mideast Boils. *Reuters*. 2024, April 4. URL: <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-embassy-strike-shows-israels-growing-reach-mideast-boils-2024-04-04/>
11. Iran Voices Concern over Developments in Syria. *Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran*. 2025, March 7. URL: <https://en.mfa.gov.ir/portal/newsview/762765>
12. Iran Would Consider Talks with US about Concerns over Militarization of Nuclear Program, UN Mission Says. *Reuters*. 2025, March 9. URL: <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-would-consider-talks-with-us-about-concerns-over-militarization-nuclear-2025-03-09/>
13. Khamenei. If US Makes a Military Move against Iran, They Will Suffer the Greatest Loss. 2025, March 12. URL: <https://english.khamenei.ir/news/11562/If-US-makes-a-military-move-against-Iran-they-will-suffer-the>
14. Norman L. Iran Has Enough Highly Enriched Uranium for Six Nuclear Weapons. *The Wall Street Journal*. 2025, February 26. URL: <https://www.wsj.com/world/middle-east/iran-has-enough-highly-enriched-uranium-for-six-nuclear-weapons-07e6a0bd>

15. Parsi R. Iran's Hybrid Warfare Capabilities. *Hybrid Warfare: Security and Asymmetric Conflict in International Relations*. Bloomsbury Academic: I.B. Tauris. 2021. URL: https://www.academia.edu/47764329/Hybrid_Warfare_Security_and_Asymmetric_Conflict_in_International_Relations
16. Resurgence of Terrorism in Syria «American-Zionist plot» after Failure in Lebanon: Iran. *Qods News Agency*. 2024, November 30. URL: <http://qodsna.com/en/397603/Resurgence-of-terrorism-in-Syria-%EF%BF%BDAmerican-Zionist-plot-%EF%BF%BD-after-failure-in-Lebanon-Iran>
17. Salih M.A. Post-Assad Syria: Challenges, Opportunities, and the US Role in Shaping its Future. *Foreign Policy Research Institute*. 2025, January 14. URL: <https://www.fpri.org/article/2025/01/post-assad-syria-challenges-opportunities-and-the-us-role-in-shaping-its-future/>
18. Statement of the Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran Regarding Developments in Syria. *Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran*. 2024, December 8. URL: <https://en.mfa.gov.ir/portal/newsview/757791>
19. Tabatabai A.M., Martini J., Wasser B. The Iran Threat Network (ITN): Four Models of Iran's Nonstate Client Partnerships. *The RAND Corporation*. 2021, April 14. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR4231.html
20. Takeyh R. Will Iran Become More Dangerous after Assad's Ouster in Syria? *The Council of Foreign Relations*. 2024, December 8. URL: <https://www.cfr.org/expert-brief/will-iran-become-more-dangerous-after-assads-ouster-syria>
21. The Fall of Syria's Dictator. *The Economist*. 2024, December 7. URL: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2024/12/07/the-fall-of-syrias-dictator>
22. Vazirian A.H., Farhadi Z. Explaining the Fall of Assad from Iran's Strategic Perspective. *Institute for Security and Development Policy*. 2025, March 5. URL: <https://www.isdp.eu/explaining-the-fall-of-assad-from-irans-strategic-perspective/>
23. Zweiri M. Iran's Foreign Policy Under Masoud Pezeshkian: Tendencies and Challenges. *Middle East Council on Global Affairs*. 2025, March 13. URL: <https://mecouncil.org/publication/irans-foreign-policy-under-masoud-pezeshkian-tendencies-and-challenges/>

SYRIA IN THE SYSTEM OF IRAN'S FOREIGN POLICY STRATEGY: ADAPTATION TO THE NEW SECURITY REALITY

Alla Zakharchenko

*Odesa I.I. Mechnikov National University,
Department of International Relations
Vsevoloda Zmiiienka str., 2, 65082, Odesa, Ukraine*

Kristina Martyniuk

*Odesa I.I. Mechnikov National University,
Department of International Relations
Vsevoloda Zmiiienka str., 2, 65082, Odesa, Ukraine*

This article is dedicated to the analysis of the implications of the political regime change in Syria for the Islamic Republic of Iran and the adaptation of Iran's regional strategy in the context of a transformed security environment in the Middle East. The primary objective of the study is to assess the role of Syria within Tehran's system of regional influence, as conceptualized through the doctrine of "asymmetric defense", which constitutes a fundamental element of Iran's foreign and security policy architecture.

The Islamic Republic of Iran has long pursued its geopolitical objectives by employing the principles of asymmetric defense. This strategy encompasses the utilization of proxy warfare, the support of irregular armed groups, and other non-conventional means of conflict to mitigate the risks associated with direct military confrontation with superior adversaries, including the United States, Israel, and Saudi Arabia. Within this framework, Syria has occupied a pivotal role, functioning as a strategic logistical corridor for the provision of material and operational support to Hezbollah in Lebanon and other anti-Israeli actors aligned with the so-called “Axis of Resistance”.

The escalation of Palestinian-Israeli conflict throughout 2023–2024, coupled with the intensification of military engagements between Israel and Hezbollah, has significantly exacerbated regional tensions and prompted a series of Israeli strikes targeting Iranian assets in Syria and Lebanon. These operations have severely disrupted Iran’s command-and-logistics infrastructure in the Levant. The collapse of Bashar al-Assad’s regime in December 2024 marked a critical strategic defeat for Iran in the Syrian dimension, compelling IRI to reconsider the operational foundations of its regional presence.

The article explores potential scenarios for the recalibration of Iran’s regional policy. It is posited that Iran’s future strategy will likely rely on a synthesis of asymmetric instruments and ad hoc alliances aimed at regaining its strategic foothold in a region. Moreover, IRI is expected to strengthen its strategic alignment with Russia and China as a counterbalance to external pressures, chiefly from the USA, while adjusting its foreign policy to the constraints imposed by evolving international dynamics and its own limited resources.

Key words: Iran, Syria, foreign policy, security, proxy network, Hamas, Hezbollah.